Der fasademaling er ekstremsport

Å male i arktisk klima er ikke for pyser. Det fikk dugnadsgjengen som malte Isfjord Radio på Spitsbergen erfare.

Av Chera Westman/ifi.no, ifi.no



Ute på tuppen av Kapp Linné på Svalbard ligger Isfjord Radio, en nedlagt vær- og radiostasjon som nå fungerer som base for opplevelsesturisme. Her kan du sitte i fellesstuen på hotellet og se isbjørn spasere forbi utenfor, skue ut over havet der hval og hvalross leker i bølgene, eller følge klekking av ærfugler i naturreservatet like ved.

På Isfjord Radio drifter Basecamp Explorer en reiselivsdestinasjon der de har brukt over ti år på å stelle stedet i stand innvendig.

I fjor sommer var turen kommet til fasadene. Men et sted hvor kvikksølvet så vidt strekker seg over 4 grader i deler av juli og august, er utendørs malearbeider for en ekstremport å regne.

– Det er noe helt eget å male med isbjørnsikring, signalpistoler og rifler til stede, sier Brita Knutsen Dahl, CEO i Basecamp Explorer og gruppens prosjektansvarlige for Isfjord Radio.



RÅTE: Vinduene i alle bygg fikk samme behandling som trekledninger, men med One Door & Window Tech som toppstrøk. Noen få steder, hvor det hadde blitt snø liggende over tid, fantes råte. (Foto: Per Myhre/Nordsjö)

Lang scootertur i kulda

I mars 2016 reiser Per Myhre, sammen med sin svenske kollega Mats Nilsson på befaring på stedet. De kjører tur/retur med snøscooter 8– 9 timer fra Longyearbyen i ruskete vær, i en tid på året da gradestokken står på sitt laveste og det blåser stiv kuling fra alle kanter. Normalt tar ruten 3-4 timer. Målet er å lage en teknisk beskrivelse for anbefalt malebehandling.

– Det er syv bygninger på eiendommen, noe er laget i pusset og malt betong, noe har metallplatefasader, men det meste består av trefasader. Vi lagde beskrivelser for alle underlag, men på betong- og metallflater dreier det seg kun om flekkbehandling, sier Myhre.



SPONSING: Nordsjö sendte malingen sendt til kai i Tromsø, og derfra videre til Isfjord med småbåter for påføring av en gjeng frivillige. (Foto: Basecamp Explorer)

Stikkprøver

Vel på plass bruker de noen dager til å ta stikkprøver av fuktinnhold i kledningen, samle malingprøver for analyse og saumfare fasadene for tegn på råte, slitasje og avflaking. Selve malearbeidene skal utføres etter Sankthans.

– Det er et smalt vindu åpent for å male ute der, men de som malte var heldige og hadde godt nok vær, sier Per Myhre, teknisk sjef ved Akzo Nobel Coatings, Nordsjö Norge.

– Hadde dette vært på fastlandet eller her i Skåne, hadde jeg aldri anbefalt å male under disse forholdene. Treverket var stedvis for fuktig, vi fant tre som holdt på 25-30 prosent fuktighet, spesielt i endeved og kanttre, sier Mats Nilsson.



FUKTGRENSE: Man skal unngå å male kledningen om fuktinnholdet i overstiger 16 vektprosent og om lufttemperaturen er under +10 grader. Overflatetemperaturen bør ikke være under +5 grader. På Svalbard ble det gjort noen kompromisser med dette.

Nasjonal dugnad

En dugnadsgjeng under ledelse av interiørkonsulent Halvor Bakke bruker senere en uke av sommerferien sin til å male i arktisk sommerklima.

Svenske Mats Nilsson har tatt turen en gang til for å sette dem i gang og demonstrere riktig arbeidsmåte og -metodikk. Ingen av dugnadsarbeiderne er utdannet malere, men det er et par med snekkerbakgrunn. Dugnadsgjengen deler seg i mindre grupper med ansvar for å fullføre behandlingen på ulike deler av bygningsmassen.

– Regn og snø sliter lite på fasadene her, og råte, svertesopp og begroing fantes det svært lite av. I stedet er det sollysets UV-stråler som mest av alt bryter ned malingsjiktet. Dessuten var bygningsmassen merket av år med bristende vedlikehold, sier Nilsson.

Halve året er solen under horisonten, men til gjengjeld lyser den døgnet rundt fra april til oktober. Normaltemperaturen i juli er så vidt over +4 grader, men denne uken er de heldige og kommer opp i 10-13 grader på dagtid, og har oppholdsvær i en ukes tid.

– Kun timer etter at penslene ble lagt vekk for siste gang, begynte det å høljeregne, forteller Brita Knutsen Dahl.



VANLIGE ANBEFALINGER – OGSÅ I EKSTREME STRØK

Anbefalingene for overflatebehandlingen på Isfjord Radio endte opp med ikke å skille seg nevneverdig fra fremgangsmåte ved maling av treverk andre steder i verden.

One Super Tech ble valgt som toppstrøks behandling grunnet korte tørketider, at den tåler å bli utsatt for regn kort tid etter påføring, samtidig som den holder lenge på glans og farge. Brukt i system med Tinova Wood Base Oil og Tinova Exterior Primer vil det kunne gå lang tid før fasadene må males igjen.

– Det er en forutsetning å bruke moderne malinger med kort tørketid, og å holde seg til ett og samme system, sier Mats Nilsson.

– 80 prosent av arbeidet med å pusse opp fasadene består av forarbeid, før det egentlige malearbeidet setter i gang. På fasadene på Isfjord Radio var vi nødt til å skrape vekk veldig mye tre og gammel maling før vi kom ned til frisk ved. Så her måtte det til noen kompromisser. Vi fant en fornuftig grense på nedlagt arbeid, sier han.



SOM NYTT: Solen sliter hardt på fasadene. Men under eksisterende malingsjikt og død ved, var underlaget nesten som nytt. (Foto: Per Myhre/Nordsjö)

En stor jobb

Alt malearbeid starter med rengjøring, og for trefasader anbefales det å starte med en mekanisk vask med vaskebørste og husvask. Men under slike forhold som på Svalbard tørker overflatene langsomt, og tiden blir en viktig faktor. Dugnadsgjengen hadde kun den ene uken på seg.

I beskrivelsen ble det anbefalt en grundig vask og skylling, med etterfølgende skraping til fast underlag eller bart tre.

– Rengjøringen måtte utføres i god tid for at treverket skulle ha sjanse til å tørke tilstrekkelig opp, sier Per Myhre.

Etter skylling og tørking børstes all løstsittende maling vekk, sammen med nedbrutt tre. På Isfjord Radio ble det brukt kardask.

– Det er en jobb å gjøre, men det er verdt det når underlaget blir så bra etterpå. På Spitsbergen er klimaet så tørt, så kvaliteten på treverket ble som nytt, sier han.



BEBYGGELSEN: Det er til sammen syv bygninger på eiendommen. Noe har fasade i betong, andre fabrikkmalte metallplater, men de fleste har trefasade. Driverne av stedet ønsker å skifte ut platefasader med trekledning. (Foto: Basecamp Explorer)

Utfordringer

Bart treverk flekkbehandles med impregneringsolje, og grunnes deretter med en grunningsmaling. Også her ble tørketidene en utfordring for gjengen i nord.

– Impregneringsoljen fikk tørke i overkant av en time, mens grunningen måtte få 24-48 timer på seg for å tørke, forteller Mats Nilsson.

Deretter påføres toppstrøksmalingen i to fyldige sjikt. Det ble brukt en hurtigtørkende maling som under normale forhold tørker og tåler å bli utsatt for regn på en time, men på Isfjord Radio ble det satt av til vesentlig lengre tørketider.

– Så kaldt klima som på Svalbard er en utfordring på mange måter. Ved vask må man være observant på temperaturfall mellom dag og natt. Den uken dugnadsgjengen var der oppe var lufttemperaturen på dagen var rundt 10 grader og overflatetemperaturen rundt 5 grader.

– Det ville ha fungert med en annen maling også, men vi ville ha en hurtigtørkende maling da vi malte der oppe. Når man behandler fasader kan det komme uvær overraskende, forteller Mats Nilsson.



HARDT ARBEID: Dugnadsarbeiderne fikk slite hardt. Alle trefasader ble systembehandlet med malinger fra Nordsjö; impregnering, grunningsmaling og hurtigtørkende av beste kvalitet toppstrøksmaling. (Foto: Mats Nilsson/Nordsjö)

Krevende logistikk

I løpet av de ti årene Basecamp Explorer har leid og driftet stedet, har de suksessivt pusset opp 25 hotellrom, fellesrom, spisestue, kjøkken, møterom og andre fellesområder innvendig.

– Prosjektet Isfjord Radio var så uendelig mye større enn vi først trodde. Bare logistikken har gjort at vi virkelig har fått kjørt oss. Nærmeste nabo er Grønland. For å komme til Isfjord Radio fra Longyearbyen er det 100 kilometer å kjøre med snøscooter for gjestene eller to – tre timer med båt. Hvis vi ikke planlegger aktivitetene nøye slik at utstyret ikke kommer frem i tide, eller hvis det er dårlig vær, kan vi måtte vente et helt år før neste anledning byr seg. Du må også hele tiden ha med deg folk som er kvalifisert til å bære våpen og å holde utkikk etter isbjørn, forteller Brita Knutsen Dahl.



HOTELLSTANDARD: HOTELLSTANDARD: Innvendig er stedet blitt pusset opp innvendig under ledelse av interiørkonsulent Halvor Bakke. (Foto: Basecamp Explorer)

Stolt sponsor

– Bygningsmassen utsettes også for ganske ekstreme påkjenninger. Her kan det være iskaldt i kombinasjon med vind på 15-20 meter per sekund. I tillegg er også klimaet i endring. Tidligere har det ikke vært særlig mye regn på Isfjord Radio, nå regner det faktisk også innimellom, sier hun.

For Nordsjö har dette vært et sponsingsprosjekt. De har forsynt Basecamp Explorer med maling og ekspertise.

– Det har vært fantastisk velkomment med en malingpartner som kan bidra med den beste malingen i landet for treflater utendørs, sier Knutsen Dahl.

ISFJORD RADIO – Basecamp Explorer Spitsbergen

Nordvest på Nordenskiöld Land, ved munningen til Isfjorden på Spitsbergen, ligger Kapp Linné. På stedet ble det i 1933 etablert et fyrtårn og en bemannet radiostasjon. I dag er stasjonen automatisert og fjernstyrt fra Bodø.

På starten av 2000-tallet finansierte blant andre NASA en fiberoptisk kabel mellom Svalbard og fastlands-Norge for å overføre data som brukes til værvarsling.

I dag blir stedet brukt til opplevelsesturer. Herfra kan man besøke den russiske bosetningen Barentsburg, gå fotturer langs den arktiske kysten, foreta toppturer til fots og på ski, kjøre snøscooter og hundespann og se nordlys. Isfjord har omtrent 3000-4000 gjestedøgn i året, og snaut halvparten av gjestene kommer fra andre land enn Norge.

I midten av mai forsvinner snøen, og fargesterke arktiske blomster dukker opp. Fuglene kommer tilbake, og Arktis koker av liv gjennom en kort, hektisk sommer. Her er trekkfugl, sel, hvalross, isbjørn, hval, polarrev og reinsdyr.

BYGNINGSMASSEN PÅ ISFJORD:

Teknisk del: 320 m2

Hovedhus (hotell): 4901 m2, 2. etasje 260 m2, kjeller 290 m2

Gammelstasjonen: 100 m2, 60 m2 i 2. etasje

Polarbrakka: 155 m2

Sondebrakka: 106 m2

Tf hytta: 32 m2

+ hundegård, naust, båthus

(basecampexplorer.com)

ANBEFALT BEHANDLING TREKLEDNINGER

Behandlingsanbefalinger generelt på alle bygg med trekledning:

1. Mekanisk vask med vaskebørste, original husvask, i blandingsforhold 1:20 med rent vann. Etterskyll med rent vann.
2. Skrap og børst bort all løstsittende maling. Børst/slip bort gråtre til friskt underlag.
3. Flekkimpregnering med Nordsjö Tinova Wood Base Oil på alt bart trevirke.
4. Flekkgrunn alt bart trevirke med Nordsjö Tinova Primer Exterior på impregneringsbehandlingen.
5. Mal 2 fyldige strøk med Nordsjö One Super Tech på all trekledning.

Mer informasjon:

Nordsjö